

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA

KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

W. Piórczyński

R. VI.2008

Nr 36 (189)

Data odczytu: 26.11.2008

Data wydania: 26.11.2008

749. spotkanie

mgr Stanisław Poręba

Grudziądzki artysta malarz Wacław Piórczyński (1873-1937)

W br. roku minęła 135 rocznica urodzin artysty malarza WACŁAWA PIÓRCZYŃSKIEGO, który od 1924 r. mieszkał w Grudziądzu, i który był m.in. organizatorem w Grudziądzu Szkoły Malarstwa i Zdobnictwa, trzeciej tego typu szkoły o kierunku artystycznym na gruncie grudziądzkim, po Kursach Rysunku i Malarstwa R. Mirzy - Merzowicza i K. Zacharkiewicza. oraz Pomorskiej Szkoły Sztuk Pięknych (PSSP) W. Szczebleskiego. PSSP została przeniesiona do Gdyni. W latach po II wojnie światowej napisano o jej dziejach szereg artykułów i prac, w tym kilka prac magisterskich. Pozostałych szkół nawet nazw dzisiaj nikt nie pamięta...

WACŁAW PIÓRCZYŃSKI (ur. 10 VI 1873, Kołaczki k. Mińska Mazowieckiego – zm. 8 VII 1937, Grudziądz), artysta malarz, nauczyciel i działacz społeczny.

Po ukończeniu Szkoły Rysunków w Warszawie, studiował malarstwo na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, gdzie był związany z pracownią Leona Wyczółkowskiego. Studia uzupełniał w Paryżu i Petersburgu. W 1917 r. powrócił do Polski.

W 1924 r. objął stanowisko nauczyciela rysunków i prac ręcznych, w Państwowym Gimnazjum Humanistycznym w Grudziądzu. Rysował m. in. karykatury, które publikował w ogólnopolskich pismach satyrycznych, w tym na łamach „MUCHY” (Warszawa) Blisko był związany z grudziądzkim pismem dla młodzieży „OD NASZEGO MORZA”, redagowanym przez Albina Nowickiego. Wykonywał dla pisma ilustracje do artykułów i utworów literackich.

W okresie grudziądzkim mieszkał przy ul. Toruńskiej 9, później przy Pl. 23 Stycznia 24.

W 1932 r., założył w Grudziądzu **Szkołę Malarstwa i Zdobnictwa**, pracując równocześnie jako nauczyciel Państwowego Gimnazjum Humanistycznego, przemianowanego wkrótce na Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Króla Jana III Sobieskiego. Siedzibą nowej szkoły był gmach Biblioteki i Muzeum, przy ul. Lipowej (Legionów) 28. Mieściła się ona w salach, gdzie poprzednio działała PSSP... W szkole uczyli: nauczyciel-emeryt Stanisław Bochnig (1880-1944) i artysta malarz Julian Zelek (1900-1939). Od 1933 r. uczył też artysta malarz, grafik i scenograf Feliks Worsztynowicz (1904 – 1980), przybyły z Wielkopolski.

Uczniowie Szkoły Malarstwa i Zdobnictwa w Grudziądzu (1932-1937)

1. Maria Cukier (ur. 1917, Warszawa),
2. Zofia Cukier (ur. 1918, Warszawa),
3. Bronisław Brunon Justus (ur. 1918, Grudziądz),
4. Antoni Kasprowicz,
5. Kierchowska Jadwiga,

6. Kuźmiński Jan (ur. 1910, Grudziądz),
7. Lewer Mieczysław (Kazimierz ?),
8. Neumann ?,
9. Nowak Teodor (ur. 1919, Wiśnicz k. Bochni),
10. Szostak (Szostek ?) Waclaw,
11. Schwär Kazimierz (ur., Praha). Czechosłowacja,

W. Piórczyński zmarł tragicznie, popełniając wraz z żoną samobójstwo, 8 VII 1937 r. w Grudziądzu. Założona przez niego Szkoła Malarstwa i Zdobnictwa, zakończyła działalność z chwilą zgonu założyciela.

Trzej uczniowie tej szkoły: Bronisław Brunon Justus, Antoni Kasprowicz i Teodor Nowak, ukończyli później studia na wyższych uczelniach artystycznych.

Ważniejsze prace malarskie Waclawa Piórczyńskiego:

- Portret K. Wolskiego, Grudziądz
- Portret J. Wolskiej, Grudziądz
- Portret mjr H. Gąsiorowskiego, Grudziądz (1935)
- „Park Mestwina”, Grudziądz (1930)
- „Willa przy ul. Legionów”, Grudziądz (1936)
- „Studium dziewczynki” (1936)
- „Jeżyny” (1936)

A. Kasprowicz mieszkał po II wojnie światowej w Gdyni.

JUSTUS Bronisław Brunon (ur. 1918, Grudziądz – zm. 5 IX 1987, Worms, Niemcy), artysta malarz, grafik, działacz konspiracyjny.

Maturę zdał w Państwowym Gimnazjum im. Króla Jana III Sobieskiego. Równoległe ukończył Szkołę Malarstwa i Zdobnictwa W. Piórczyńskiego (1937). W latach 1937-1939 był studentem Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (Pracownia I. Pruszkowskiego). Po wybuchu II wojny światowej związany był z konspiracją antyniemiecką. W 1942 r. został aresztowany i przez 2 lata więziony był w więzieniu „Pawiak” Rysował, głównie kredką, liczne portrety współwięźniów oraz kartki pocztowe i świąteczne.

W końcowym okresie wojny był więźniem obozu koncentracyjnego w Niemczech. Po wojnie pozostał w Niemczech i mieszkał w Worms n. Renem (Hesja). Jego rysunki więzienne były wielokrotnie reprodukowane w polskich pracach o „Pawiaku”. Rozgłos międzynarodowy uzyskał obrazek więzienny „Św. Mikołaj” z 1943 r. W grudziądzkim Muzeum Miejskim, w 1983 r., na wystawie o życiu kulturalnym miasta w latach międzywojennych, pokazano 3 jego rysunki: „Klimek” (1936), „Dewotka” (1936) i „Dziewczynka z warkoczami” (1936).

NOWAK Teodor (ur. 25 XI 1919, Wiśnicz k. Bochni – zm. 5 X 1992, Grudziądz), artysta malarz, urzędnik, działacz społeczny. W Grudziądzu mieszkał od 1921 r. Po ukończeniu Szkoły Malarstwa i Zdobnictwa W. Piórczyńskiego (1937), studiował malarstwo na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (1937 - 1939 i 1945 –1948).

Po wojnie pracował jako urzędnik i był kierownikiem Wydziału Kultury Zarządu Miejskiego w Grudziądzu, przyczynił się do otwarcia Biblioteki Miejskiej i Muzeum Miejskiego. Jako malarz uprawiał malarstwo sztalugowe i architektoniczne. Odnowił kościół w Rywałdzie k. Radzyna Chełmińskiego. Uczestniczył w licznych wystawach krajowych i zagranicznych.

Literatura:

- Grudziądz. Księga adresowa 1927-1928..., [Grudziądz 1927], s. 137, 198,
- Kalendarz nauczycielski na rok 1925, Tuchola 1924, s. 76.
- Księga adresowa m. Grudziądza. Rok 1933, [Grudziądz 1933], s. 78.
- Księga adresowa...1937-1938..., [Gdynia 1937], s. 102.

- Spis nauczycieli szkół wyższych, średnich, zawodowych, seminariów nauczycielskich oraz wykaz zakładów naukowych i władz szkolnych. Pod red. Z. Zagórowskiego, Lwów 1924, s. 164.
- Toż, samo,..., Warszawa-Lwów 1926, s. 208.
- Machaliński Zb., Czasopiśmiennictwo morskie II Rzeczypospolitej, Gdańsk 1968, s. 174.
- Życie kulturalne Grudziądza... Katalog wystawy, Grudziądz 1983, s. [14], poz. 314 -317, [15], poz. 318-332.
- Informacje: J. Błachnio (Grudziądz); E. Brzostowski (Grudziądz); L. Czyżewski (Gdańsk); T. Nowak (Grudziądz).

- Księga adresowa m. Grudziądza, Rok 1933, [Grudziądz 1933], s. 38.
- Piwocki Ks., Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie 1904-1964, Wrocław 1965, s. 173.
- Poręba S., Poczet 200 zasłużonych Grudziądzan. Bronisław Brunon Justus (1918 – 1987), „GAZETA GRUDZIĄDZKA” 1996, nr 53, s. 4.
- Wanat L. Za murami Pawiaka, [Warszawa] 1960. [Wyd. 3], s. 362.
- Wanat L., Religijna twórczość plastyczna w obozach koncentracyjnych..., „ZA I PRZECIW” 1975, nr 23 z 22 VI, s. 19, 21.
- Wspomnienia więźniów Pawiaka, Warszawa 1978, s. 49. Po s. 160; Fot. rysunku Br. B. Justusa.
- Życie kulturalne Grudziądza... Katalog wystawy, Grudziądz 1983, s. [15], poz.333-335.
- Informacje: S. Brzostowski (Grudziądz); B. Szwarc (Grudziądz).

- [J. Drozdowska], Wystawa prac grudziądzkich artystów plastyków..., Grudziądz 1986, s. nlb.[8], ilustr.
- Poręba S., Poczet zasłużonych Grudziądzan. Teodor Nowak (1919 – 1992), „GAZETA GRUDZIĄDZKA” 2001, nr 31, s. 6.
- (W.) [Rzeszut W.], Teodor Nowak nie żyje, „GAZETA POMORSKA” [Wyd. 03] 1992, nr 237, s. 8.
- Z Żałobnej Karty. Teodor Nowak, „ILUSTROWANY KURIER POLSKI” [1] 1992, nr 200, s. 4.

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, KMDG. Logo KMDG wykonał Grzegorz Rygielski.